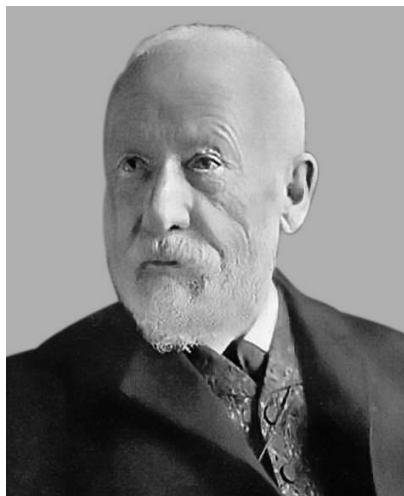

ДІЛЬТЕЙ Вільгельм (Dilthey Wilhelm; 19. 11. 1833, Бібріх, передмістя м. Вісбаден, Німеччина — 01. 10. 1911, с. Сейз-на-Шлерні, Австро-Угорщина, нині Сіузі-алло-Сціліар побл. м. Бользано, обл. Трентіно-Альто-Адідже, Італія) — німецький філософ. Студіював теологію у м. Гайдельберґ та філософію в Берліні (ступ. д-ра, 1864). Викладав в університетах Базеля, Кіля, Бреслау, від 1882 — Берліна. Один із провід. теоретиків філософії життя та герменевтики, засн. духовно-істор. школи у культурології. У праці «*Einleitung in die Geisteswissenschaften*» («Вступ до науки про дух», 1883) ввів однойм. поняття на означення ціліс. гуманітар. знання, звернувши увагу на радикал. різницю між світами природи (предмет природн. наук) і людини (предмет гуманітар. наук): світ природи піддається типізації, порівнянню, поясненню; люд. світ неповторний, індивідуалізований, його не пояснюють, а розуміють шляхом «вживання», «співпереживання». Будь-який артефакт є експресією духу, свідомості народу чи якоїсь доби; результати люд. діяльності завжди передбачають

їх сприйняття, розуміння, тлумачення кимось; отже, усі філол. та істор. науки ґрунтуються на припущеннях, тому осягнення одиничного може бути виведене на рівень об'єктивності, загальнозначимості. Д. виступав проти спроб наблизити методологію історії до чіткості природн. наук, протиставляючи як доказ взаємодію між особистіс. досвідом, його реалізацію у вираженні та рефлексив. розумінням цього досвіду. Щодо тлумачення літ-ри вважав, що психол. структуру твору, відображену в тексті, має відтворити сприймач у влас. псих. структурі, пройшовши шлях переживання-експресія-розуміння; тільки у мові внутр.-людське дістає найповніше вичерпне й об'єктивно зрозуміле вираження. Кожен інтерпретатор створює нюанси розкриття тексту на основі влас. досвіду. Герменевтика, за Д., виникла у результаті боротьби різних напрямів стосовно витлумачення життєво значимих творів та зумовленої цим потреби в обґрунтуванні правил тлумачення, коли поряд з аналізом внутр. досвіду з'являється аналіз розуміння, разом вони надають гуманітар. наукам свідчення можливості й меж загальнозначимого пізнання у їх межах. Фундам. трактат «*Der Aufbau der geschichtlichen Welt in den Geisteswissenschaften*» («Структура історичного світу у науці про дух», 1910) не завершив. Укр. мовою опубл. його дослідж. «Виникнення герменевтики» // «Сучасна зарубіжна філософія: Течії і напрями» (К., 1996).

Рекомендована література

1. I. Landyreb. Wilhelm Diltheys Theorie der Geisteswissenschaften. Halle, 1928;
2. R. A. Makkreel. Philosopher of the Human Studies. Princeton, 1993;
3. J. de Mul. The Tragedy of Finitude: Dilthey's Hermeneutics of Life. New Haven, 2004.

С. О. Плахотнюк

Бібліографічний опис:

Дільтей Вільгельм / С. О. Плахотнюк // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-26459>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).